

Studiedag ‘Op goede VOET met EDO’

Verslag panelgesprek met inspectie en pedagogische begeleidingsdiensten

Op welke manier kan er samengewerkt worden tussen organisaties en de pedagogische begeleidingsdiensten (pbd’s)?

Het is aan te bevelen om samen met de pbd’s te zoeken naar samenwerking, te kijken welke scholen in aanmerking komen voor welke ondersteuning, welke ondersteuning kadert in de schoolvisie. Organisaties kunnen hiervoor contact opnemen met de pbd’s of met de scholen zelf (dit laatste vooral bij de kleine onderwijsverstrekkers).

In het ‘Raamadvies over educaties’ van de Vlaamse Onderwijsraad (www.vlor.be) wordt gepleit voor structureel overleg tussen middenveldorganisaties en de pbd’s met betrekking tot de VOET.

Ontwikkelen de pbd’s initiatieven om leerkrachten in scholen ‘mee te krijgen’?

De navorming die door de verschillende netten wordt aangeboden, wordt doorgaans door verschillende leerkrachten van een school gevolgd. Leerkrachten worden gevraagd hun collega’s te stimuleren. Afhankelijk van het net, werkt men in scholen met VOET teams of VOET coördinatoren die als aanspreekpunt dienen.

Bij de eerste generatie VOET werkte men met ‘educaties’. Nu is er een nieuw concept/ordeningskader. Hoe kun je als organisatie nu best je aanbod kenbaar maken? Hoe kun je als organisatie duidelijk maken dat je met aanbod inspeelt op de VOET?

Communicatie over het aanbod kan zoals vroeger via Lerarendirect/Schooldirect en Klasse. Belangrijk is dat scholen moeten kunnen zien welke eindtermen nagestreefd kunnen worden via het ondersteuningsaanbod, de herkenbaarheid is belangrijk. Scholen moeten leren combinaties van eindtermen te maken zodanig dat ze kunnen zien welke projecten hier best op inspelen. Organisaties kunnen echter ook zelf combinaties van eindtermen voorstellen. Het is aan de school om te beslissen of ze al dan niet op dit voorstel ingaat.

Elk net (pbd) werkt op een andere manier. Het GO! werkt bv met een suggestielijst met tips voor de scholen hoe rond de diverse contexten gewerkt kan worden.

Hoe kan het taalbeleid geïntegreerd worden in EDO?

Waar taalondersteuning vroeger vooral vakgericht was, wordt dit nu ruimer ingevuld (cf systeemdenken). Het GO! verwijst naar voorbeelden gepresenteerd op de NME dag op 20 oktober 2010 (verslagen en presentaties zijn te vinden op <http://www.lne.be/themas/natuur-en-milieueducatie/nme-evenementen/vlaamse-nme-dag>).

Niet behandeld tijdens het panelgesprek:

Meer uitleg over OVUR

OVUR staat voor oriënteren, verkennen, uitvoeren en reflecteren. Het is een didactische methode ontstaan in het taalonderwijs. Aan de hand van deze probleemgerichte aanpak (die van de leerlingen onderzoekskompetenties vereist) doorlopen de leerlingen een onderzoekscyclus. Het wordt in de publicatie ‘Duurzame ontwikkeling: hoe integreren in onderwijs’ erkent als een onderzoeksmethode om op school en de klas te werken rond ‘kennis en systeemdenken’. Wie nog meer informatie wil, kan contact opnemen met Soetkin Bauwens: soetkin.bauwens@ovsg.be.

Zijn de nieuwe VOET duidelijk, transparant en toepasbaar voor de leerkracht in het buitengewoon onderwijs en in het BSO?

Buitengewoon secundair onderwijs

Voor de opleidingsvorm 1 en opleidingsvorm 2 werd een voorstel voor ontwikkelingsdoelen en een bijhorende visietekst ontwikkeld. De procedure voor de decretale verankering van deze ontwikkelingsdoelen is echter nog niet afgerond.

In opleidingsvorm 3 zijn voor de algemene en sociale vorming ontwikkelingsdoelen vastgelegd. Bij deze ontwikkelingsdoelen horen uitgangspunten. De inhoud van de beroepsopleidingen van opleidingsvorm 3 zijn vastgelegd in opleidingsprofielen. De ontwikkelingsdoelen voor de algemene sociale vorming in de opleidingsvorm 3 van het buitengewoon secundair onderwijs zijn vastgelegd in het Decreet van 19/07/2002. De noodzakelijke beroepsgerichte vaardigheden zijn vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse regering van 6 december 2002.

Ontwikkelingsdoelen algemene sociale vorming (OV3):

Burgerzin

Gezondheidseducatie

Ict

Leren leren

Lichamelijke opvoeding

Milieueducatie

Rekenvaardigheden

Sociaal-emotionele educatie

Taalvaardigheid

Vrijtijdsvaardigheden

Voor meer info: <http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/buitengewoon>.

BSO

De vakoverschrijdende eindtermen van het secundair onderwijs gelden voor alle onderwijsvormen en zijn niet-graadgebonden. Dit betekent dat de school zelf het niveau van een bepaalde eindterm uitwerkt voor een bepaald doelpubliek. Concreet houdt dit in dat een eindterm kan gedifferentieerd worden in functie van de leeftijd en de interesse van de leerlingen of in functie van het pedagogisch project van de school. Deze differentiatie wordt precies mogelijk gemaakt door het feit dat in de geactualiseerde versie de eindtermen (duurzame ontwikkeling) op een hoger abstractieniveau zijn geformuleerd.

Hoe verhouden de zogenaamde educaties zich t.o.v. de VOET?

Voorbeeld: In de eindtermen van de contexten 1 (gezondheid en veiligheid) en 2 (mentale gezondheid) herkent de lezer zonder twijfel de typische thema's die ook terug te vinden zijn in gezondheidseducatie. De actualisering van de VOET heeft echter tot doel het aantal (bestaande) eindtermen te verminderen zonder de brede invulling van het concept basisvorming te verlaten. Dit heeft tot gevolg dat de vakoverschrijdende eindtermen in de nieuwe versie 'algemener' geformuleerd zijn dan in de vorige versie. Maar dit houdt ook in dat de meeste eindtermen kunnen uitgewerkt worden in het kader van bestaande educaties als consumenteneducatie, milieueducatie, vredeseducatie, burgerzin (*civic education*), gezondheidseducatie, mondiale vorming (*global education*) enzovoort. In principe kan dus elk van de genoemde educaties haar kernthema's en -doelstellingen verbinden aan één of

meerdere van de nieuw geformuleerde eindtermen. In onderstaande tabel zijn een aantal mogelijke voorbeelden opgesomd (enkel ter illustratie):

Eindterm	Educatie
4.1 De leerlingen participeren aan milieubeleid en -zorg op school	Milieueducatie
5.1 De leerlingen geven aan hoe zij kunnen deelnemen aan besluitvorming in en opbouw van de samenleving	Burgerzin
5.13 De leerlingen geven voorbeelden die duidelijk maken hoe de mondialisering voordelen, problemen en conflicten inhoudt	Mondiale vorming Vredeseducatie
6.3 De leerlingen hebben bij het kopen van goederen en het gebruiken van diensten zowel oog voor prijs-kwaliteit en duurzame ontwikkeling als voor de rechten van de consument	Consumenteneducatie

Hoe zal het genderbewustzijn (de werking van gendermechanismen) bij de leerlingen aangescherpt en gerealiseerd worden via de nieuwe VOET?

Genderbewustzijn is binnen de context ‘Omgeving - duurzame ontwikkeling’ van de nieuwe vakoverschrijdende eindtermen niet letterlijk opgenomen omdat het gaat om een *sleutelthema* dat binnen duurzame ontwikkeling -weliswaar belangrijke- aandacht verdient. Dit en andere sleutelthema’s kunnen in principe aan bod komen om de eindtermen over ‘duurzame ontwikkeling’ een concrete invulling te geven. De UNECE implementatie strategie van het Decennium voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling vermeldt naast *gender gelijkheid* ook nog de volgende sleutelthema’s: armoedebestrijding, burgerzin, vrede, ethiek, verantwoordelijkheid in lokale en globale contexten, democratie en bestuur, rechtvaardigheid, veiligheid, Mensenrechten, gezondheid, culturele verscheidenheid, plattelands- en stadsontwikkeling, economie, productie- en consumptiepatronen, collectieve verantwoordelijkheid, milieubescherming, beheer van de natuurlijke rijkdommen en biologische en landschapsdiversiteit.

Welke gevolgen hebben de nieuwe VOET op de nascholing van leerkrachten en de opleiding van toekomstige leerkrachten?

In de basiscompetenties van de leraar (Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de basiscompetenties van de leraren van 5 oktober 2007) secundair onderwijs wordt binnen het functioneel geheel ‘De leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen’ expliciet vermeld dat beginnende leerkrachten in staat zijn de ‘doelstellingen te kiezen op basis van het leerplan/schoolwerkplan waarin de eindtermen en ontwikkelingsdoelen vervat zijn, en het pedagogisch project’. Het begrip eindtermen houdt in dit verband ook de vakoverschrijdende eindtermen in. Daarnaast is er binnen hetzelfde functioneel geheel een basiscompetentie die verwijst naar de bekwaamheid om de eigen vakinhouden te verbinden met de elementen uit andere disciplines. De ondersteunende kennis bij deze basiscompetentie vermeldt trouwens uitdrukkelijk de vakoverschrijdende eindtermen. De lerarenopleidingen zijn uiteraard vrij om te bepalen op welke manier en binnen welke opleidingsonderdelen zij rond deze basiscompetenties werken. Voor meer info: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/leraar/basiscompetentiesenberoepsprofiel.htm>.

Leerkrachten die al reeds aan de slag zijn in het onderwijs hebben de mogelijkheid nascholing te volgen die wordt aangeboden door verschillende onderwijskoepels of andere organisaties. Ook de onderwijsoverheid kan het initiatief nemen om – op basis van bepaalde beleidsprioriteiten – nascholing te organiseren (Prioritaire nascholing of Nascholing op initiatief van de Vlaamse Regering). Deze nascholing is gratis voor de inschrijvers en netoverschrijdend. Voor het schooljaar 2009-2010 zijn de nieuwe vakoverschrijdende eindtermen als thema opgenomen. Binnen dit thema is het de bedoeling dat de scholen, scholengemeenschappen, scholengroepen, directies, leerkrachten kennis verwerven over de geactualiseerde vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen secundair onderwijs. Daarnaast dient er gewerkt te worden aan een beleid van een school, scholengemeenschap of scholengroep rond vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen. Hiervoor moeten er keuzes gemaakt worden m.b.t. de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen, de leerlijn die ze wensen te volgen en de communicatie hierrond. Voor meer info: <http://www.ond.vlaanderen.be/nascholing>.